

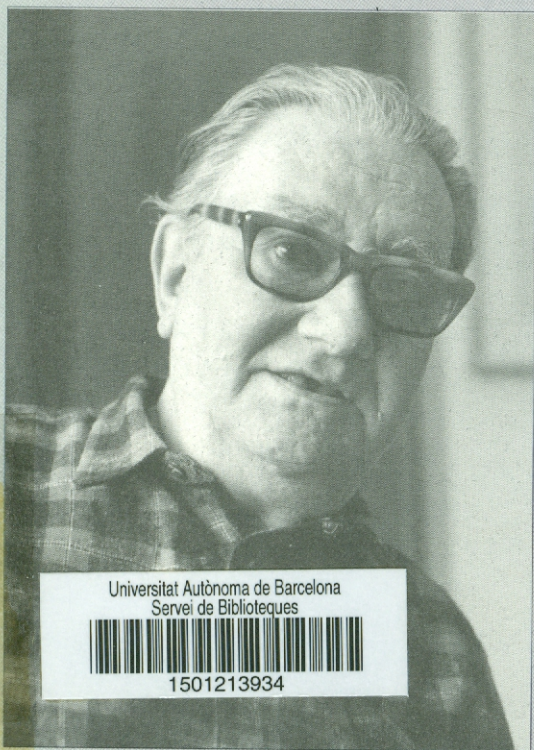
Edició a cura de
Fèlix Fanés i Joan M. Minguet

Gabriel Ferrater

COL·LECCIÓ

GABRIEL FERRATER

Homenatge a Joan Brossa

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1501213934

Universitat Autònoma
de Barcelona

Facultat de Filosofia
i Lletres

Universitat Autònoma
de Barcelona

Servei de Publicacions

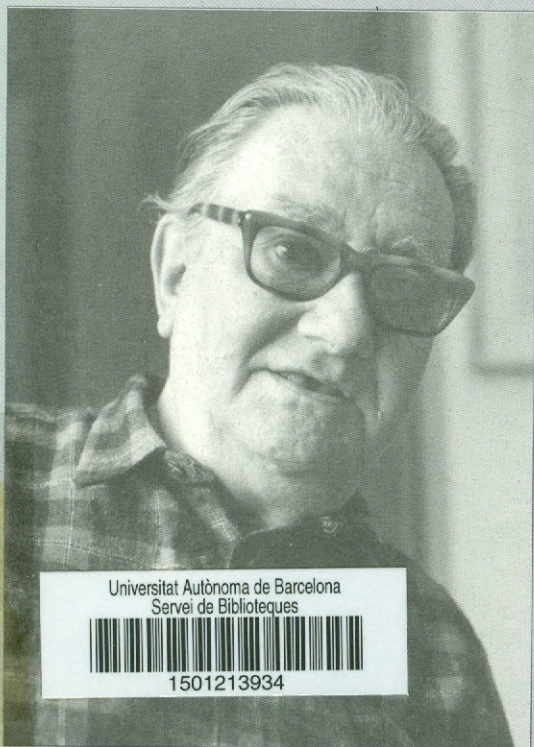
Edició a cura de
Fèlix Fanés i Joan M. Minguet

Gabriel Ferrater

COL·LECCIÓ

GABRIEL FERRATER

Homenatge a Joan Brossa

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1501213934

Universitat Autònoma
de Barcelona

Facultat de Filosofia
i Lletres

Universitat Autònoma
de Barcelona

Servei de Publicacions

HOMENATGE A JOAN BROSSA

Universitat Autònoma de Barcelona

Biblioteca General

Edifici A

(08003 Bellaterra (Barcelona) Espanya)

COL·LECCIÓ

GABRIEL FERRATER

HOMENATGE A JOAN BROSSA

DOCTOR *HONORIS CAUSA* PER LA UAB

Edició a cura de
Fèlix Fanés i Joan M. Minguet

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Biblioteca General
Edició A
(379) Bellaterra (Catalunya) Espanya

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
Bellaterra, 2000

DADES CATALOGRÀFIQUES RECOMANADES PEL SERVEI DE BIBLIOTHEQUES
DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Homenatge a Joan Brossa : doctor *honoris causa* per la UAB / Edició a
cura de Fèlix Fanés i Joan M. Minguet. — Bellaterra (Barcelona) :
Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 2000. —
(Gabriel Ferrater ; 21)

ISBN 84-490-1933-8

I. Brossa, Joan

II. Fanés, fèlix

III. Minguet, Joan M.

IV Col·lecció

1. Brossa, Joan — Miscel·lànies

849.9"19" Brossa

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Publicacions

08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Tel. (93) 581 10 22. Fax (93) 581 20 00

sp@uab.es

Composició

Ex-Libris, SCCL

ISBN 84-490-1933-8

Dipòsit legal: B.21.572-2000

Impress a Espanya. Printed in Spain

Impress en paper ecològic

Índex

Agraïments	9
L'ofici de poeta, per Joan Gómez	11
Brossa dit per Núria Candela	17
Les disfresses del poeta, per Fèlix Fanés	43
Màgia a la universitat (presentació de Hausson), per Joan M. Minguet	55
Nota biogràfica	63

Agraïments

Volem deixar constància del nostre deute intens i amical respecte uns quants amics d'en Joan Brossa que han col·laborat en l'edició d'aquest opuscle: Glòria Bordons, Núria Candela, Manuel Guerrero, Hausson, Jordi Jané i, és clar, Pepa Llopis.

La fotografia de Joan Brossa és de Martí Gasull. Les fotografies de l'acte són de l'Antoni Zamora (UAB). També volem agrair la gentilesa de les següents editorials, les quals ens han permès reproduir els poemes de Joan Brossa inclosos en els seus respectius llibres: Alta Fulla [*Ollaó!, Els entra-i-surts del poeta. Roda de llibres* (1969-1975)]; Ariel [*Poesia rasa. Tria de llibres* (1943-1959), *Poemes de seny i cabell. Triada de llibres* (1957-1963), *Rua de llibres*]; Barcanova (*La clau a la boca, Memòria encesa*); Crítica [*Ball de sang*]; Edicions de la guerra [*Ventall de poemes urbans*]; Empúries [*Passat festes*, (1993-1995)]; Llibre de Sinera [*El Saltamartí*]; Quaderns crema [*Furgó de cua*, (1989-1991)]; RM [*Poemes civils*].

L'ofici de poeta

Joan Gómez Pallarès

Degà de la Facultat de Filosofia i Lletres
de la Universitat Autònoma de Barcelona

Lliurament dels atributs de doctor honoris causa a la Pepa Llopis, vidua de Joan Brossa, pel rector de la UAB Carles Solà.

No es pot negar que el curs 1999-2000 ha estat el «curs Brossa» a la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB. De la figura de Joan Brossa, de la seva vida, de la seva obra, jo me n'havia servit d'amagat, vull dir d'una manera privada, des de fa molts anys. Enguany he tingut el privilegi de servir-me'n també d'una manera pública, des de la meva circumstancial feina de degà.

Com i per què ho he fet? Deixeu-me parlar primer del com. Per la felix iniciativa del Departament d'Art de la meva Facultat i dels seus professors Fèlix Fanés i Joan Maria Minguet, la Universitat Autònoma de Barcelona va decidir acollir al seu claustre Joan Brossa, i convertir-lo en un dels seus doctors *honoris causa*. Només el fat que no podem mai ignorar va impedir que pogués mostrar-nos i demostrar-nos la importància d'aquest fet: una persona tan presumptament allunyada de l'acadèmia acceptava entrar-hi i formar-ne part! Queda per al camp de la conjectura saber del cert què hi havia darrere aquesta acceptació, però la meva idea (que queda resumida al títol) l'expressaré d'aquí a una mica més avall quan parli de per què m'he servit de la figura de Brossa. El doctorat ens permeté, a pesar de l'actuació fulminant de les Parques, recordar-lo en dos actes, l'un de caire més íntim (li vam dedicar la portada de la *Guia de l'Estudiant*), l'altre de més volada: vam voler escenificar, i mai més ben usada l'expressió, la recepció dels atributs del

doctorat, en una sessió a l'Auditori de la UAB (a la nostra Facultat), on la complicitat de la seva companya, Pepa Llopis, i les col·laboracions de Fèlix Fanés, Joan M. Minguet, Núria Candela i el Màgic Hausson, van omplir l'atmosfera i els assistents amb la màgia, la figura, els delits i la paraula del poeta; precisament, el fruit d'aquesta escenificació del record viu de Brossa entre tots nosaltres és el llibre que ara el lector té a les mans. Un tercer moment brossià a la Facultat ha estat la inauguració, a la Biblioteca d'Humanitats, de l'exposició que recorda una altra de les feines de l'artista: «Joan Brossa. Cartells 1975-1999».

I ara permeteu-me que parli breument de per què m'he servit de la figura de Joan Brossa. L'ofici del poeta, la seva funció al món present i al passat, al món de tots els temps, al món que és món des que és món i s'hi expliquen històries, ha estat sempre el mateix (per mi, si més no), i jo vaig fer servir la comparació de dos dels poetes que més admiro, Horaci i Brossa, per parlar-ne als meus estudiants de primer curs el dia que els vaig donar la benvinguda per primera vegada a la seva Facultat, a la seva Universitat. Ho vaig fer perquè em va semblar bonic utilitzar la manera de fer poesia i de veure el món, i també la manera de veure's dins el món, d'aquests dos poetes per parlar a la gent jove de per què ha de seguir existint una facultat de filosofia i lletres a la universitat pública, i quina funció hi té. I ho vaig fer parlant, precisament, de la feina del poeta. Sabeu per què són tan importants els poetes? Sabeu per què la feina del poeta ha estat i és sempre la mateixa, siguin quins siguin el temps i el lloc on es practica? Perquè el poeta interpreta la realitat, perquè el poeta té la capacitat de traduir la realitat en paraules que li donen un sentit i en les quals nosaltres, lectors mortals, ens podem veure reflectits. Per això la feina del poeta sempre serà imprescindible i per això, precisament (i Horaci i Brossa ho sabien molt bé), ells, per la seva obra, sempre seran immortals. Deixeu-m'ho dir amb les paraules de Brossa (a *Sumari Astral*, Barcelona, 1999, p. 35, poema «El mirall a la pista»):

No anava a la recerca de cap tema,
Sinó que acceptava allò que li arribava,
Encara que fos en forma d'un retall
De diari: en aquesta acceptació natural
S'han anat formant els llibres.
Crear un sentit en coses que no en tenien.

La poesia serveix per donar un sentit a les coses que ens sembla que no en tenen, i els poetes en són els intèrprets, els intermediaris entre aquesta realitat i la resta de la humanitat, lectora (o així m'agradaria a mi que fos, si més no). I mentre hi hagi un poema per ser llegit, mentre hi hagi un llibre per ser transmès, mentre hi hagi un fet i el seu record per ser interpretats, la feina que es fa en una facultat de filosofia i lletres serà necessària.

—¿Em vol dedicar el llibre? Posi-hi
el nom del meu nét. Encara és petit,
però el dia de demà li agradarà de tenir
la signatura.
Això és treballar amb la llavor, però
No sé qui va dir que les persones som aire i cendra.
(del mateix llibre, p. 37, poema «Festa»)

Les persones som aire i cendra, com demostren Horaci i Brossa, però allò que hem fet i fem, com també ens ensenyen aquests poetes, queda i es convertirà en llavor de futur, nosaltres ho recollirem, ho llegirem, ho estudiarem i, per això, ho transmetrem. Vet aquí la importància de l'ofici del poeta, vet aquí la importància de les coses que fa el poeta, vet aquí per què fem el que fem a la nostra facultat i vet aquí (si més no aquesta és la meva idea i, per tant, la meva gosadia) per què Joan Brossa va acceptar ser doctor de la nostra universitat. Nosaltres el recordarem i pro-

curarem que la seva feina, la de les seves mans i la del seu cap, la feina del poeta, la de l'artista, quedi per sempre més i, encara que ara ja sigui cendra (o precisament per això), es converteixi en llavor de futur i, per tant, esdevingui immortal.

Brossa dit per Núria Candela

Aquests poemes de Joan Brossa formen part de la selecció que va recitar Núria Candela en l'acte d'homenatge al poeta que va organitzar la Universitat Autònoma de Barcelona el 4 d'octubre de 1999, a l'Auditori de la Facultat de Filosofia i Lletres.

Núria Candela en un moment del seu recitat.

Viatge

Del meu pis a l'estació.
Arribo a l'andana. Pujo
al tren.
El xiulet de la màquina.
Trap que trap, trap, trap,
trap... El tren corre.
Al costat meu uns nuvis es foten de tot.

Les parades a les estacions
no tenen interès.
La gent omple les andanes.
El cap d'estació va d'una banda a l'altra.
Els mossos traginen fardells amb un carretó.

Puja al tren tot esbufegant
i xiula des de la màquina.
El comboi es detura en una estació
i jo baixo.

Sí que l'és! Sí que l'és!
En Brossa!

Ball de sang (1982)

[Sol]

Sol,
arribo esbufegant al cim i noto
que l'aire de la muntanya
em penetra tot.

I, quan aconseguixo
el pic més alt, contemplo els
cims més baixos, les valls i els
precipicis de la llunyania.

Les aparences són
convincents, però
no puc dir que n'hi
hagi dos, perquè
costa d'admetre dues
existències absolutes
independents.

De l'Ésser Únic
que sóc emana
la multiplicitat.

Poemes de seny i cabell. Triada de llibres (1957-1963)
(1977)

El cristall de la pista

Sovint no he anat a la recerca de cap tema,
sinó que he acceptat tot allò que m'arribava,
encara que fos en la forma tan pobre d'un
retall de diari: en aquesta acceptació
natural s'han anat formant els meus poemes.

Memòria encesa (1998)

Mots

Al poeta Alain Misson

Tinc un llenguatge per a explicar faules
i designar conjurs de cor i ment;
conjunts de lletres formen les paraules
que jo articulo gramaticalment.

Amb l'estructura de la llengua intacta
si una frase és el peu, l'altra la mà;
coses i noms per dins tenen un pacte.
—Senyors, avui no passo més enllà.

Heus aquí lluna, sol, casa, cisterna;
heus aquí ombra, cel, paraigua, riu;
té cada mot la seva imatge interna
a part de la saliva de qui el diu.

Jo no sé pas si un dia podré escriure
el mot en tant que mot i objecte lliure.

Rua de llibres (1980)

Energia neta

¿Com ho hem de fer per transferir
a mòbils importants l'energia destinada
als mòbils mesquins?

Acostumem a saber algun temps després
allò que havíem d'haver fet a temps.

Memòria encesa (1998)

Renúncia

I

(1 de maig)

El consell plenari de l'Ajuntament de Barcelona ha acordat per unanimitat atorgar la Medalla d'Or al Mèrit Artístic al poeta Joan Brossa, al crític i professor José M. Valverde i a l'editor i crític Josep M. Castellet.

II

(10 de novembre)

L'Alcalde de Barcelona es complau a invitar-vos al lliurament de la Medalla al Mèrit Artístic en la categoria d'or als senyors Josep M. Castellet i José M. Valverde.

Passat festes (1993-1995) (1995)

[El poeta va rebutjar el guardó en saber que, recentment, també havia estat atorgat a dues entitats bancàries.]

Un home reparteix...

La plaça, tant pels edificis com
per l'animació que hi donen els veïns,
és un dels centres de la ciutat.

Un home reparteix fulls clandestins.

Al Parc hi ha una Muntanya suïssa,
un Laberint, un Pavelló xinès i un Temple grec.

Un home reparteix fulls clandestins.

El carrer és tortuós i estret,
té un teatre, dos cabarets i trenta cafès.

Un home reparteix fulls clandestins.

Aquest edifici està destinat
a les oficines de la fàbrica
amb magatzem i taller.

Un home reparteix fulls clandestins.

Hi ha obrers i estudiants tancats
i abandonats en un calabós.

Un home reparteix fulls clandestins.

Per anar a veure els Ministres, Caps
d'Administració i persones de categoria i distinció
cal demanar-los per escrit una audiència.

Un home reparteix fulls clandestins.

L'església, malgrat no tenir torre,
sobresurt dels edificis del carrer.

Un home reparteix fulls clandestins.

Entren els criats per anunciar
que el banquet està servit.

Un home reparteix fulls clandestins.

Gent sense casa ni sabates
viuen en coves, als suburbis.

Un home reparteix fulls clandestins.

En una comissaria un senyor amb
abric i barret denuncia que

un home reparteix fulls clandestins.

Poesia rasa. Tria de llibres (1943-1959) (1970)

Els rics...

Els rics diuen:

Em cordo la meva americana.

Els pobres diuen:

Em cordo l'americana.

Els rics tenen atacs

de nervis.

Els pobres tenen nervis.

Tot això, més o menys.

Més que no pas menys.

Els entra-i-surts del poeta. Roda de llibres (1969-1975)
(1986)

L'ombra de l'ombra

—En Joan sempre està content i arriba a tot arreu amb la primera barca de troba.

—I en Pere?

—En Pere també.

En Joan sap com s'han de dir les coses;
té bon caràcter i allà on apunta toca sempre.

—I en Pere?

—En Pere també.

Però en Joan se sap sortir de tot
i els miralls li fan confidències.

—I en Pere?

—En Pere també.

—Veig que en Joan t'agrada molt.

—És que és fill meu.

—I en Pere?

—En Pere també.

La clau a la boca (1997)

[Elegia]

Per a dissimular les llàgrimes que li queien
galtes avall va tancar el paraigua i va rebre
la pluja a la cara.

Ollaó! (1975)

Poema

(Fragments)

Els avions han de ser

nord-americans.

Els cotxes,

alemanys.

Les màquines d'escriure,

italianes.

El televisor,

japonès.

La màquina d'afaitar,

holandesa.

Etcètera.

Ventall de poemes urbans (1988)

Tu

(Fragments)

Si eres una onada, series el meu joc favorit.
Si m'estimaves sempre, series la plenitud.
Si eres una manera de parlar, series el diàleg.
[...]
Si eres una posta de sol, series la més bella de totes.
Si eres un arbre, series un cedre.
[...]
Si jo era un vaixell, et duria al bell davant de la proa.
Si no eres una noia, series una rosa boscana.
Si eres un estel invisible, series el mutu amor.
Si em circumdaves suaument i et dissolies, series el serení
de la nit que mulla els arbres.
Si defallies, series un escut romput.
Si eres una flor, mai no t'apagaries.
[...]
Si et veia en qualsevol indret, t'assenyalaria a tu.
[...]
Si em miraves distretament, series la meva esperança.
La teva presència em sembla la forma més plaent de la
mateixa harmonia.
Si la música s'omplia de tu, brollaria un acord greu i
planyívol.
[...]
Si eres la suavitat, series el pes de l'aigua.
Si eres la tristesa, series els dies i els temps.
Si eres un desig, series passió desplomada.
Si eres la lluna, series una ala.

[...]

Si t'amagaves de mi per sempre més, series la nit circumdant.

Si eres un camí, series la riba del mar.

Si eres un jardí, series un astre de flors.

Si eres un paisatge, series un bosc que respira.

[...]

Si eres una tarda, series un dia.

Si eres un any, series un segle.

[...]

Si el món era romput a trossos, series el seu silenci.

[...]

Si sospires, el temps que passa esdevé dolç.

Si t'enfiles pel cel, en la meditació et trobo.

[...]

Vius en el sentit de la flama, no en el de la cendra.

[...]

Si et coneixia la pluja, cauria al lloc que tu indicaries.

Si intentaves de salvar algú, l'ompliries d'espigues.

[...]

Si queia la llum, series la copa de cada dia.

Cobriries la joventut, si eres la matinada.

Si passava la tardor, tu series la primavera imminent.

Si eres un color, series l'alegria del sol en un bancal d'herba.

Si eres una veu, tindries el color d'un perfum.

Si eres un perfum, tindries la veu del color que et duria.

[...]

Si eres una paraula, series *estimar-se*.

[...]

Si eres una gota de sang, il·luminaries.

Si el món de vida era tot solitud i caos, ja estaries destinada a manifestar-te.

Si el món era una boirosa caverna, en tu convergrien
infinituds.

Tu ets el més bell reflex de la Imatge primordial
Que enllà dels temps es multiplica inexpressable.

Poesia rasa. Tria de llibres (1943-1959) (1970)

Entonació

Són tants els canvis que noto
quant al que sento i al que veig,
que si em recordo de tragèdies
personals encenc una cigarreta
i surto del poema.

El Saltamartí (1969)

[Escolteu...]

Escolteu aquest silenci.

El Saltamartí (1969)

Hora baixa

Els homes són uns éssers tan racionals
que actuen com uns éssers irracionals
que raonen allò que fuig de la comprensió
de la racionalitat.

La naturalesa té una malaltia:

l'home.

Els petits es tornen grans

i els grans es tornen floroncos.

Memòria encesa (1998)

La ment

Una ment activa porta a la follia

Una ment passiva porta a l'equilibri

Una ment immòbil és déu

Si les limitacions existeixen, ¿per què

me n'adono d'una manera tan clara?

Memòria encesa (1998)

El preu del tro

A Pepa

Em sobra el preu del tro i el cel que el roda,
l'ídol i el seu ventríloc venjatiu,
em sobren robes i refuso l'oda,
el cònsol i el consol de qui la diu.

Em sobren les roderes i la roda,
m'atipen la sageta i l'atractiu:
l'Arbre d'Aràbia i la gran Pagoda,
parets i sostre em sobren a l'estiu.

M'embafen el jardí i la guardiana,
les boles minerals i vegetals;
em sobren els vaixells damunt la plana,

em sobren les tenebres i els missals.
Dalt del cavall de l'expertesa humana,
siguem, estrella meva, essencials.

Poemes de seny i cabell (1977)

El cor de la llàgrima

Ordre i desordre hi ha sota la llum
i fum que no sap mai de qui és ombra.
En l'aire que comença tot és llum,
però si et mous davant faràs ombra.

Pare del foc, que escalfa i no fa llum,
sovint el sol m'ha fet passar per l'ombra.
M'he trobat amb tristeses que han dat llum
i amb alegries que han projectat ombra.

Quan els meus braços cruixiran d'arrel,
compto amb la pluja per aquell silenci;
el meu demà, l'acomplirà l'arrel.

Ordre i desordre, tot serà silenci
quan fora del viatge em faci arrel
i em deixi créixer en el millor silenci.

Furgó de cua (1989-1991) (1993)

[Naixença]

Naixença

Infància

Adolescència

Juventut

Virilitat

Edat madura

Vellesa

Mort

I

Poemes civils (1961)

Epíleg

Conec la utilitat de la inutilitat.

I tinc la riquesa de no voler ser ric.

Memòria encesa (1998)

Fi del cicle

Les fulles caigudes obstrueixen el camí.
Imagino de ser el que no sóc.
Aquí m'estic ben quiet.
Procuro de no moure'm
i d'ocupar el mínim espai.
Talment com si ja no hi fos.
El silenci és l'original,
les paraules són la còpia.

Passat festes (1993-1995) (1995)

Les disfresses del poeta

Fèlix Fanés

Fèlix Fanés durant el seu discurs.

Quan ara deu fer un parell d'anys vam voler expressar la nostra admiració envers l'obra de Joan Brossa i vam suggerir-ne el nom perquè fos anomenat doctor *honoris causa* per la Universitat Autònoma de Barcelona, el proposàvem menys com a poeta —però també com a poeta— que com a figura complexa de la nostra realitat cultural; una complexitat que ell mateix va resumir molt bé en referir-se a un personatge del seu univers:

Roba es posa canviada
I surt disfressat de nit.
D'una persona en fa dues
En posar-se dos vestits

Com un transformista en escena, al llarg de la seva vida, Brossa va engiponar-se moltes indumentàries. La de poeta, és clar, per bé que en el conreu de la poesia no en va ser un, sinó diversos: experimental, quotidià, visual, autor de sextines; uns canvis de vestimenta que, no obstant això, mai no van posar en dubte l'existència d'un sòlid fil conductor, en realitat tres, per sota de la seva obra. «De sempre», ha escrit Brossa referint-se a aquesta qüestió, «la meua lluita ha estat» en diversos «fronts» i sota diverses «dificultats»: «escriure en català, fer-ho en un llenguatge del meu temps i amb voluntat d'investigació».

El llenguatge del seu temps, Brossa l'aniria a buscar fora de la tradició literària que predominava a Catalunya en el moment en què va començar a escriure. Com molt bé ho va veure João Cabral de Melo, «contràriament a quasi tota la poesia catalana actual [el text és de 1951] preocupada sempre pel vocable noble, poc corrent, erudit», Brossa va a cercar el material per a les seves mitologies particulars «en la realitat més humil, en el lèxic de cuina, de fira de plaça i de fons de taller». Dit amb altres paraules, Brossa agafa la mètrica i el lèxic de la poesia popular catalana —de Verdaguer a Sagarra— i els capgira:

Medalletes amb un ull,
Molt bé les solen pagar.
En haver begut un ou
La clofolla has d'esclafar.

Medalletes amb un ou,
Molt bé les solen pagar.
En haver begut un ull
La clofolla has d'esclafar

Però la voluntat d'obrir-se al llenguatge del seu temps no va aturar-se aquí. Des del començament es va sentir atret per les imatges. Abans que res per la pintura. I en la seva condició d'escriptor va trobar-se al capdavant de les primeres temptatives que hi va haver a Catalunya per fer córrer l'aire fresc en els resclosits ambients artístics de la postguerra. Em refereixo, és clar, a la revista *Dau al Set* (1948), una aventura en la qual va aparèixer de bracet amb alguns dels artistes plàstics més interessants d'aleshores: Tàpies, Ponç, Cuixart...

«I s'esdevingué que el pintor Modest Cuixart», va escriure aleshores, «va venir a casa i em va dir: Joan Brossa, aquí us porto aquest *Dau al Set* que he fet, per tal que prengueu la cura d'es-

criure'n el text, fent constar tot el que us diré. Heus aquí: aneu a veure en Ponç i en Tàpies i, sense dir-los per a quin fi, els encarregueu de decorar una carta de joc a cadascun, cartes que enganxareu vós, al vostre antull, l'una sobre i l'altra sota aquest *Dau al Set* meu... Etc.

Però en els seus canvis de vestit i fesomia Brossa no és tan sols el poeta que veu millor que els altres la pintura, sinó que la seva obra, per raó de les tradicions culturals de què es nodreix, té tendència, des de molt aviat, a sortir del camp estricte de l'escriptura per endinsar-se en el món de la plàstica; o, per ser més precisos, en l'univers de les imatges vulgars i corrents, que a tothora ens envolten (és el tercer dels fils conductors —catalanitat, llenguatge del seu temps, voluntat d'investigació). Ell mateix ho explicava així: «No veig per què el poeta ha d'utilitzar el codi alfabètic necessàriament. També en pot fer servir d'altres que l'època li posa a la mà. Per les carreteres, al llarg de quilòmetres i quilòmetres, et són fetes unes indicacions precises sense necessitat d'escriptura alfabètica. I amb signes ben universals, caram! El fet de canviar de codi cal entendre-ho com un enriquiment; no s'hi va a perdre, sinó a guanyar.»

Canviar de codi, canviar d'indumentària, canviar de personatge. De la nova disfressa del poeta, en sortiran un seguit de riquíssimes experiències: els poemes objecte, principalment. Després d'alguns tempteigs durant els anys quaranta i cinquanta, serà sobretot en el darrer tram de la seva vida que aquestes construccions agafaran més volada. Amb tot, m'agradaria destacar pel que té d'inici, en tants sentits, el *Poema experimental*, de 1951 —un poema objecte on s'ajunten un martell i una carta tallada en diagonal—, que el mateix Brossa ha descrit així: «Primer havia triat un martell de tapisser, però vaig preferir un martell que el meu pare utilitzava quan feia de tramoista i que corria per casa [...] La manipulació de la carta me la va inspirar una capsa de jocs que m'havien regalat per Reis, en la qual hi havia mitges cartes. La

relació entre el martell i la carta no vol simbolitzar res, però certament té algun significat i m'agrada que me l'expliquin.» El poema objecte d'aleshores assenyala el camí a seguir en endavant: utilització manipulada o no d'objectes industrials, combinats amb traça perquè causin un neguit, plantegin un enigma, desvetllin una crítica o més simplement provoquin un esclat de rialles; un terreny en què Brossa esdevindrà un mestre.

Tot i que el poeta efectuava el seus treballs sense connexió amb els artistes europeus o americans que es movien en una direcció semblant, no ens ha de sorprendre gaire que es produís aquesta coincidència. Al capdavant tots havien begut de les mateixes fonts: la cultura d'avantguarda europea d'entreguerres, especialment el moviment dada i el surrealisme, del qual sens dubte Brossa va ser un brillant i intel·ligent continuador. Malgrat que el poeta ens titllaria de «gripau docte» —o indocte, aneu a saber:

(No em plau el gripau docte. Cap fórmula
Cap secta. Dels mestres no sóc còmplice
Per enclotar l'enigma amb cap dogma);

malgrat això, m'agradaria recordar que els objectes manufacturats —modificats o no— són transformats per Duchamp en obres d'art a partir de l'experiència dels *ready made* o que els surrealistes, amb Breton al capdavant, s'havien llançat al darrere del que anomenaven *objet de rêve*, amb la finalitat de trobar vies de comunicació entre el conscient i l'inconscient, el real i l'irreal, el viscut i el somniat. El sistema de capil·laritats amb què els surrealistes aspiraven a acostar l'art a la vida potser no és el mateix de Brossa, però en tot cas s'hi assembla molt. El poeta hi afegeix l'enginy que posseïa per al joc de paraules —que també es troba en Duchamp en l'ús de la *blague*—, joc de paraules que en Brossa podria ser exemplificat així: «Déu ofega, però no estreny», en què la significació usual d'un objecte, en aquest cas un refrany, «Deu estreny,

però no ofega», és capgirat a partir de dues premisses: la voluntat de sorprendre el lector —la cultura del xoc, característica de la modernitat, que Brossa podia haver extret dels cineastes russos, el muntatge d'atraccions d'Eisenstein, especialment— i l'humor com un joc de repressió i d'alliberament d'energia que podria haver deduït de la lectura de Freud —*L'acudit i la seva relació amb l'inconscient*—, de qui moltes vegades el poeta s'havia mostrat fervent admirador. La majoria d'aquestes connexions li podien haver arribat a través de Miró —un dels conreadors més brillants de l'objecte surrealista— o de Foix —sempre ben informat del que es feia o s'havia fet a París.

El poeta ens sembla també important, doncs, perquè a través de figures com els esmentats Miró o Foix va ser capaç de mantenir viva la tradició avantguardista a Catalunya, una tradició caracteritzada pels alts i baixos que sempre ha tingut. La situació encara va fer-se més difícil després de la guerra, quan, a la impermeabilitat a tota innovació característica de la cultura oficial (franquista), s'hi va afegir la impenetrabilitat sense gaires fissures de la cultura de la resistència (catalanista), que veia amb desconfiança tot allò que sortís de l'ortodòxia de l'escriptura. I Brossa no feia altra cosa que jugar malabarísticament amb aquesta ortodòxia. La conseqüència va ser, com ha explicat Pere Gimferrer, la reducció de la vida de Joan Brossa a dos termes: «obscuritat i refús». D'una banda, la seva vida era «totalment obscura»; de l'altra, era la vida d'un home «que refusa i és refusat», i, precisament per això, «s'endinsa més encara en l'obscuritat». Obscuritat, tanmateix, paradoxal, perquè si alguna cosa ha estat la poesia de Brossa, és clara, diàfana, banyada per la llum, gairebé solar, per bé que l'obscuritat i el rebuig social que pateix —sobretot fins als anys vuitanta— és incontestable.

Entre les diverses disfresses que configuren els distints personatges d'aquest transformista de l'art, és molt important la del teatre, del qual Brossa va ser durant molt de temps un aferrissat

conreador, malgrat l'obscuritat i el refús que també aquí van envoltar-lo. De la mateixa manera que succeirà després amb la poesia visual, sembla com si al començament el teatre alimentés la seva poesia, fins al punt que Manuel Sacristán, en el pròleg de l'any 1970 a *Poessia rasa*, assenyalava com a bàsica la relació que s'establia, en Joan Brossa, entre el món escènic i la paraula poètica. Però el seu teatre no ha estat solament de text, sinó també d'acció, cosa que palesa una altra de les fesomies del poeta. El circ, el *music-hall*, el teatre de màgia, etc. esdevindran models per elaborar situacions teatrals que ens faran pensar en *performances* o *happenings*, malgrat que en Brossa l'ús del teatre tingui probablement una significació distinta de la que és corrent entre els artistes dels anys seixanta que s'endinsen per aquests camins. La màgia més que res era associada a la pràctica de la poesia: «La màgia —que no és sinó un altre nom de la poesia—», escrivia Brossa, «sempre ha servit per a invocar misterioses relacions; [que] ens remet en als orígens. Com les rondalles, ens allibera i ens fa tornar a les arrels de la pròpia identitat. Aquesta poesia exterioritzada, en acció, [és una] poesia que emana del joc intel·ligent de l'engany».

Quan el poeta canvia de roba i surt disfressat de nit, no ens és menys atractiu el vestit que es posa de resistent polític. Brossa pertany als vençuts de la Guerra Civil. «Pesa haver perdut», escriu a «Camí fressat», el primer sonet de *Fogall de Sonets*, el seu primer llibre. Però l'interès per a la política no arribarà fins al 1951, al voltant de la revolta que la primavera d'aquell any va remoure Barcelona.

La manifestació bolca
i crema un tramvia.
Reparteixen impresos
i proclames per Barcelona.

Baixa

una manifestació que clama sense parar.

Els comerços tanquen. Sí,
a baix els feixistes!
La policia és apedregada.

En el compromís polític, potser hi influïssin el seu arrelament en les tradicions populars i la tendència a beure en les fonts literàries de la cultura menestral. Fos com fos, la posició que Brossa va mantenir durant la dictadura va ser clara: rebuig sense esquerdes del sistema polític establert. Tot i no ser l'únic a comportar-se així, la seva actitud d'aleshores no ha fet sinó augmentar la nostra admiració envers ell. Entre altres raons perquè aquesta determinació política mai no va tenir a veure, des del punt de vista estètic, amb les opcions «realistes» diverses (realisme socialista, etc.) que aleshores estaven de moda, sinó tot el contrari. Quan el poeta va voler fondre avantguarda amb realisme, ho va plantejar sempre d'una manera original. I, ho fes a través del culte al misteriós i el prosaïc o de l'endinsament en l'oníric i l'estrany, va mirar d'evitar en tots els casos les temptacions hagiogràfiques envers mons massa plaents i ben dibuixats, característics de l'optimisme revolucionari.

Com altres artistes lligats a l'avantguarda d'entreguerres, Brossa també es va interessar pel cinema. En aquesta nova disfressa, el transformista és contundent: «El cinema és l'art genuí del nostre temps. Ens ha ensenyat a mirar [...] som a l'època de les imatges». Però a més de reflectir-se en la seva obra literària, el cinema va ser també un treball pràctic per a Brossa, que va escriure diversos guions. Alguns, mai realitzats; d'altres —com *No compteu amb els dits*— que amb el temps esdevindrien clàssics de l'avantguarda cinematogràfica catalana. Però el Brossa cineasta no és pas més interessant que el Brossa espectador cinematogràfic que s'embaïlla a la Filmoteca davant de Méliès, *Intolerància*, Buster Keaton, Mack Sennett i, amb menys intensitat, Charles Chaplin; o de Douglas Fairbanks, a qui no considerava un actor, sinó un cineas-

ta perquè totes les seves pel·lícules en tenien el «toc»; o, és clar, de Stroheim; tots ells «la mare dels ous» de l'art de les imatges en moviment. Entre els europeus —deixant de banda el gran Dreyer: un cas a part— hi havia les pel·lícules *Caligari*, *El gabinet de les figures de cera*, *El golem*, i els directors Pabst i Lang, és a dir, l'expressionisme alemany, a més dels russos èpics: Eisenstein, Pudovkin, i el gran experimentador, Vertov —«ves-los al darrere». Del cinema sonor, en destacava Laurel i Hardy, l'experimentalista Walter Ruttmann, el *Dr. Jekyll i Mr. Hyde* de Mamoulian, *Cant People* de Tourneur, *Ales* de William Wellman o *Hellzapopin*, que aquí es va titular *Loquilandia*, el material de la Warner dels trenta, que posseïa un segell propi, i el geni —«si és que la paraula *geni* encara conserva una mica de prestigi»— de Busby Berkeley, perquè tots «en sabien un niu». Dels moderns només salvava l'alemany Syberberg i el belga Delvaux. Tots, afirmava, tenien a veure amb la poesia que ell feia.

Una poesia que ho és tot, perquè amb tot es pot fer poesia: amb les paraules, els objectes, el teatre, la política, la televisió, el *music-hall*, el cinema, l'*estriptease*. Al començament comparava Brossa a un transformista per la seva capacitat d'anar canviant de personatge segons el vestit que es posava —«de personatge», és a dir, de pràctica creativa. Probablement, si haguéssim de resumir perquè ens atreu tant la seva obra, diríem que per aquesta raó, que és, d'altra banda, la que el fa un representant de l'esperit modern, entès en el sentit de saber mirar de cara, sense enretirar els ulls, tot allò que presenta de nou l'atmosfera intel·lectual de l'època. Un modern que mira de front. Un modern que tot allò que toca ho transforma en situacions imprevisibles. És a dir, en poesia.

Em permetran que acabi explicant una anècdota personal que em sembla que il·lustra força bé el que vull dir. L'any 1978, juntament amb el meu amic el pintor Ramon Herreros, vaig anar a entrevistar el poeta per a la revista *Arc Voltaic*. Brossa ens va rebre al seu estudi del carrer Balma-Travessera tantes vegades repro-

duït fotogràficament i tants de cops pres també com a objecte de descripció literària. Per als més joves, recordaré que aquell lloc es trobava totalment recobert per una espessa catifa de diaris sobre els quals la llum grisosa d'una finestra projectava ombres espectrals. Fos perquè el lloc era més exigü del que jo recordo o fos simplement per l'extremada acumulació de papers esgrogueïts i polsegosos, el cert és que a l'estudi del poeta només hi havia dues cadires. I com que érem tres —Brossa, Herreros i jo—, ens vam veure obligats a dur a terme l'elemental però complicada estratagema següent: per ordre rigorosament rotatiu, dos seien i un tercer restava dempeus —incloent-hi el poeta. Explico aquesta història perquè mentre transcorria la tarda ens vam anar oblidant del gruix de diaris, de l'espectrabilitat dels contorns, de la manca d'espai —fins i tot potser ens va fugir del cap l'entrevista—, alhora que les cadires, com en una obra de Ionesco, esdevenien cada cop més protagonistes. Els objectes, a través de la seva presència, o —en aquest cas— de la seva absència, s'havien convertit en el centre de la nostra atenció. Podríem dir que havien agafat vida. Més que una entrevista, allò va ser l'apunt d'una acció teatral; l'esborrany d'un *happening*; els primers passos d'una *performance*.

No cal dir-ho, ens ho vam passar bé, aquella tarda amb Joan Brossa. Però no solament aquella tarda. Amb els seus textos, les seves pel·lícules, els seus espectacles, les seves converses, Déu n'hi do el que el poeta va arribar a entretenir-nos. Va fer-nos veure tantes coses! A més del cantó ocult dels objectes, la grandesa de l'irrisori i el trivial; el valor poètic d'una escorça, d'un joc de mans, d'un «molinet» de televisió; el mèrit d'una mètrica en desús; els avantatges d'un codi de signes d'allò més avançat; el gest fantàstic d'un actor, la força colpidora d'un focus en el lloc que cal, l'embadaliment davant un decorat humil fins a l'extravagància. Per abreujar: l'absurd de tot plegat, l'art i la vida. Amb ell, vam avorrir-nos una mica menys. I vam somriure una

mica més. Per això, ara que no hi és podem dir-li, amb les seves paraules:

Als grans balcons del teatre
Ningú, Proteu, no t'ha oblidat.

Nota bibliogràfica:

El poemes de Joan Brossa citats en el text són «El gran Frègoli» i «Carnaval», del recull *Romancets de Dragolí* (1948), «Foscor d'aurora», d'*Els entrebancs de l'univers* (1956) i «Camí fressat», de *Fogall de sonets* (1943); tots aplegats a *Poesia Rasa* (Barcelona, 1970). El poema sobre la vaga de tramvies de l'any 1951 pertany al recull *Poemes entre el zero i la terra*, d'aquell mateix any, que no va ser publicat fins al 1979 en el llibre *Antologia de poemes de revolta*. Les altres cites provenen d'*Alfabet desbaratat* (Barcelona, 1998), *Anafil* (Barcelona, 1987), *Brossa x Brossa. Records* (Ll. Permanyer: Barcelona, 1999), *Joan Brossa. Olvidar i caminar* (J. Coca: Barcelona, 1992), i «Joan Brossa», *Arc Voltaic* (F. Fanés i R. Herreros: Barcelona, 1978). Les cites de João Cabral de Melo, de Manuel Sacristán i de Pere Gimferrer corresponen a tres pròlegs a llibres del poeta: *Em va fer Joan Brossa* (Barcelona, 1951), el ja citat *Poesia rasa* i *Joan Brossa. Antologia poètica (1941-1978)* (Barcelona, 1980), respectivament.

Màgia a la universitat
(Presentació de Hausson)

Joan Maria Minguet

Joan M. Minguet fent la presentació de Hausson.

Abans de cloure l'acte d'avui, i mentre es prepara l'escenari per a l'actuació del Hausson, jo voldria dir tres coses i fer-ho telegràficament: explicar una anècdota, fer un anunci i justificar la presència d'un mag, d'un il·lusionista, en aquest acte.

L'anècdota

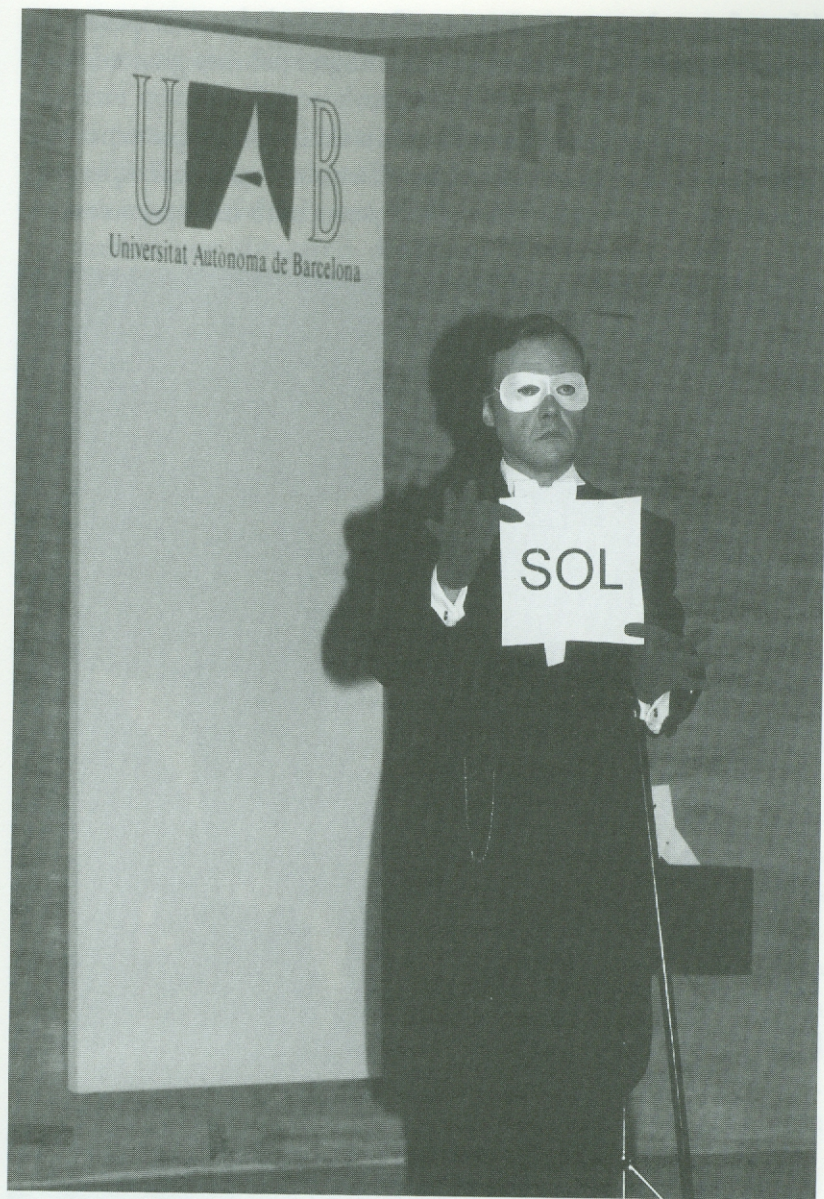
Ho recordo com si fos ara. La nit de l'onze de desembre de 1997 vaig anar a veure la funció que el Circ Raluy feia a la carpa que tenia instal·lada al Moll de la Fusta. Era la seva primera representació a Barcelona i sabia per amics comuns que en Joan Brossa hi seria. Jo havia de parlar amb ell perquè, abans de tirar endavant tot el procés per nomenar-lo doctor *honoris causa* per la Universitat Autònoma de Barcelona, volíem saber si en Joan estaria disposat a acceptar la distinció. A la sortida de l'espectacle, li vaig fer la proposta. Primer es va quedar una mica pensatiu, em sembla que el vaig agafar en bon moment perquè l'espectacle dels Raluy li havia agradat molt; havíem estat conversant amb la trapezista Graziella i en Brossa l'havia felicitat pel número en què ella elaborava un poètic homenatge a la Gelsomina de Fellini. Finalment, em va dir que sí, que podíem tirar endavant la iniciativa, i m'hi va afegir una frase que era com una mena de condició: «Però jo no em penso posar corbata».

L'anunci

Pel professor Fanés, per mi mateix i per tot el Departament d'Art de la UAB, és una satisfacció poder anunciar que aquesta universitat organitzarà conjuntament amb el Departament de Cultura de la Generalitat, concretament amb el KRTU, un Simposi Internacional Joan Brossa. Aquest simposi tindrà lloc en paral·lel a la celebració d'una magna exposició sobre l'amic Brossa que muntarà el KRTU i que tindrà lloc a la Fundació Joan Miró de Barcelona. Les dates encara s'han de confirmar, però tot apunta al primer terç de l'any 2001; per tant, tenim temps per treballar. Entenem que amb l'organització d'aquest simposi, o congrés, la universitat, després d'haver retut homenatge a l'artista, podrà complir un dels seus deures primordials: promoure el coneixement, en aquest cas promoure l'estudi i la comprensió de la multifacètica obra de Joan Brossa. No cal dir que, ja des d'ara, hi sou tots convidats.

Finalment, la justificació

Aquest acte es clourà amb una actuació de Hausson. Una actuació que ja estava prevista quan tots pensavem que en Joan seria amb nosaltres tal dia com avui, en què —sense corbata— rebria els atributs del doctorat *honoris causa*. Ja aleshores ens semblava que portar un gran prestidigitador i amic seu a la universitat era atènyer i valorar una de les cares potser menys assimilades del políedre que conforma l'obra de Brossa. Perquè al llarg de la seva vida, Brossa va ser successivament reconegut per la seva paraula poètica, pel seu teatre, per la seva poesia visual, per la seva obra objectual, però la seva abrandada defensa del *music-hall* o del circ o de les arts escèniques no estrictament literàries encara no ha tingut un ressò similar al d'altres registres de la seva creació o de la seva poètica. Per això mateix, Hausson ens semblava que podia

*El màgic Hausson durant la seva representació de l'espectacle
«Brossa-Hausson-Brossa».*

representar un extrem molt significatiu de l'esperit a partir del qual Brossa ens resultava un creador digne del més gran encomi. I de la més alta distinció universitària.

Tot els qui coneixien Brossa saben de la passió que sentia pel món de l'espectacle, per això que ell en deia *music-all*. Una passió que en certa ocasió defensava el poeta amb unes paraules que

Hausson assistit per la vicerectora Maria Lluïsa Herranz.

no em sé estar de repetir: «Senyores i senyors: desconfieu dels intel·lectuals que es passen la vida tancats al soterrani. L'home és un ésser que es compon de soterrani, principal i primer pis. Tres espais perfectament aprofitables. El *music-hall* és l'art que correspon al primer pis». En aquella ocasió, l'any 1982, Brossa proposava una regeneració del *music-hall* català i, per fer-ho, apadrinava set artistes que abraçaven disciplines diverses del món de l'espectacle i que avui dia, si no m'erro, molts d'ells estan encara en activitat: Christa Lem, Pep Bou, Tortell Poltrona, Fakir Kirman, Manel Barceló, el ventríloc Celbin i el prestidigitador Hausson. Per Brossa, cada un d'aquests artistes aconseguia en la seva especialitat el bo i millor d'un gènere antiretòric per excel·lència, que busca la sensació immediata, que busca la sorpresa. La sorpresa com a derivació poètica, la sorpresa com a prodigi, aquell prodigi que assolía el mític transformista Frègoli, un dels personatges per qui Brossa va sentir una devoció més inalterable.

Un dels set artistes per qui Brossa apostava en aquella ocasió era Hausson. I aquesta aposta o profecia mai no va declinar. Brossa deia d'ell: «Considero Hausson el màgic jove més complet —manipulador i actor— que tenim als Països Catalans. La seva línia s'escapa i per a ell no hi ha carrer inútil». Tots dos van col·laborar activament, al llarg dels anys, en la construcció de diversos números de manipulació, d'il·lusionisme. Per Brossa, la màgia era poesia en marxa, era una metàfora poètica essencial, i Hausson sap desencadenar-la amb la lucidesa inveterada dels millors prestidigitadors. Més enllà i tot, ni que sigui en un virtual parèntesi, no vull deixar de recordar que Hausson, juntament amb Herman Bonnnin, van tenir l'encert d'homenatjar Brossa en vida quan, al final de 1997, van obrir el seu teatre sota l'advocació del poeta. Ara, l'Espai Escènic Joan Brossa ha esdevingut tot un referent a Barcelona per tots els qui busquem la poètica brossiana.

Amb tot això, jo els proposo que, ni que sigui per un moment, la universitat abandoni els soterranis a què es referia Brossa i pu-

gem al primer pis; què dic al primer pis? Sortim a la terrassa i deixem-nos conduir pels camins de la sensibilitat, de la innocència, de la puresa, pels camins inabastables de la poesia. Fem cas d'un dels savis consells del poeta: «La prestidigitació», deia Brossa, «és l'únic art en què l'espectador ignorant és més difícil d'enganyar que no pas l'intel·ligent, pel fet que, a cada joc, hi veu un repte al seu cervell. En aquest punt, doncs,», acabava en Joan, «sigueu intel·ligents i abandoneu-vos a la il·lusió».

Amb tots vostès, Hausson.

Amb tots vostès, Brossa.

Nota:

Els fragments de textos de Joan Brossa que s'inclouen en aquesta presentació estan extrets del llibre *Anafil* (Barcelona, 1987). En concret, el primer fragment prové del text «Presentació» (desembre de 1982) i els dos següents del text «Hausson» (5 de juliol de 1985).

Nota biogràfica

Joan Brossa neix el 19 de gener de 1919 al carrer de Wagner del barri de Sant Gervasi. I mor el 30 de desembre de 1998 a la seva Barcelona de sempre. La seva trajectòria creativa sempre ha mostrat una inequívoca voluntat d'unir la paraula poètica amb les formes visuals i les arts teatrals. I, alhora, s'ha convertit en far d'artistes i poetes al llarg de més de cinquanta anys. Els seus primers poemes els publica a la revista de la Divisió 30 de l'Exèrcit Republicà; més tard, en els anys durs de la postguerra, entra en contacte amb alguns personatges que, en un sentit o en un altre, influiran en la seva obra: Joan Miró, J.V. Foix, Arnau Puig, Joan Ponç... L'any 1948 és un dels fundadors del grup Dau sal Set, on desplegarà ja amb una gran intensitat la seva concepció oberta de la creació poètica. Amb el pas dels anys, reflectirà aquesta concepció en el gruix de la seva obra: Brossa mostrarà una atenció preferent per la màgia, pel teatre, per les arts escèniques no literàries, pel cinema, per la música, pels poemes visuals, pel circ, per la poètica de l'objecte i, entre molts altres camins de l'expressió, per la paraula, que esdevindrà l'eix vertebrador de la seva manera d'entendre l'art. I la poesia. En tots aquests camps, anirà deixant rastres cada vegada més punyents de la seva creació: ha publicat molts llibres de poemes, peces teatrals, llibres de bibliòfil; ha realitzat múltiples exposicions de poemes visuals i poemes objecte

(l'any 1997 és, juntament amb Carmen Calvo, el representant del Pavelló Espanyol en l'edició de la Biennal de Venècia); ha dissenyat i/o escrit cartells, entrades de pallsos, monòlegs de transformació, espectacles de màgia... L'any 1997 va inaugurar-se a Barcelona l'Espai Escènic Joan Brossa, la programació del qual s'inspira en la seva poètica polièdrica. En els darrers anys, Brossa havia rebut algunes distincions institucionals que volien reconèixer la seva feina en diversos camps de la creació: la Medalla Picasso de la UNESCO (1988), juntament amb Rafael Alberti i Octavio Paz; el Premi Nacional d'Arts Plàstiques de la Generalitat de Catalunya (1992); la Medalla d'Or de Belles Arts (1996) del Ministerio de Cultura. Al final de 1998 va ser nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat Autònoma de Barcelona i s'estava preparant l'acte en què Joan Brossa havia de recollir els atributs...

Servei de Biblioteques

15 012 13 934
Reg. ~~1500465887~~

Sig. UAB Gab Fer/21

Ref. 12500

Gabriel Ferrater

GABRIEL FERRATER

1922 - 1972

Poeta

Professor de lingüística
i crítica literària a la
Universitat Autònoma
de Barcelona

Apleguem en aquest volum parlaments,
recitacions i fotografies de l'acte
d'homenatge que la Universitat Autònoma
de Barcelona va retre a Joan Brossa en
nomenar-lo doctor *honoris causa*,
malaauradament a títol pòstum.

El lector hi trobarà les paraules de Joan
Gómez, de Fèlix Fanés i de Joan M.
Minguet, que evocen la figura i l'obra
de Brossa, amb la seva personalíssima
concepció de la creativitat; una concepció
oberta que inclou des de la poesia
—textual i visual— o el teatre, fins al
cinema, la màgia o un suggeridor i
polifacètic tractament dels objectes més
diversos. L'opuscle es completa amb dues
petites mostres de l'obra del poeta: la
selecció de poemes que Núria Candela va
dir durant l'acte i algunes fotografies de
l'espectacle *Brossa-Hausson-Brossa*, que
va representar el prestigigitador.

Universitat Autònoma
de Barcelona

**Facultat de Filosofia
i Lletres**

Universitat Autònoma
de Barcelona

Servei de Publicacions

UAB Gab Ferr